

УДК 657.47:674

ОБЛІК ВИТРАТ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Гуріна Н.В.

З метою підвищення ефективності роботи підприємств деревообробної промисловості необхідно здійснювати їх технічне переоснащення. У статті розглянуто вплив процесу впровадження інновацій на формування витрат даних підприємств, досліджено джерела фінансування інноваційних програм, розкрито порядок відображення їх в обліку та запропоновано створення цільових резервів з метою подальшого їх фінансування, націлених на реконструкцію та модернізацію виробництв підприємств деревообробної галузі.

Ключові слова: інноваційна діяльність, інноваційний розвиток, деревообробна промисловість, витрати.

ВСТУП

Одним із шляхів розвитку економіки України є вибір інноваційного напрямку розвитку. Під інноваційним розвитком економіки країни розуміється процес суспільного виробництва, який характеризується збільшенням обсягів виробництва продукції і підвищенням її конкурентоспроможності [6], що можливо за рахунок створення нових технологій та активізації впровадження нової техніки. Але не останню роль при цьому відіграє розкриття та висвітлення інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень. Саме це зумовлює необхідність розробки такої методики обліку витрат інноваційної діяльності, яка б задовольняла потреби користувачів всіх рівнів.

Питанням організації та методології обліку інноваційної діяльності підприємств присвячені роботи вітчизняних та зарубіжних учених-економістів: Р. Адамса, О. Бородкіна, А. Гальчинського, Л. Гнилицької, А. Минакова, В. Сопка. О. Бородкін та М. Пушкар у своїх працях приділяють значну увагу організації обліку витрат на освоєння нових виробництв. Я. Крупка висвітлює позитивні аспекти нормативного регулювання обліку інвестиційної діяльності підприємств і розкриття її результатів у фінансовій звітності, дає оцінку варіантів ведення обліку інноваційного напрямку діяльності, пропонує розробку моделей обліку, пов'язаних з ним процесів. О. Кантаєва пропонує способи бухгалтерського відображення витрат на створення інноваційного продукту в залежності від їх виду [3]. Проте, на сьогоднішній день відсутність єдиного підходу до відображення витрат інноваційної діяльності на рахунках обліку та узагальнення їх в єдиній системі регістрів не зменшує актуальності викладених питань.

Метою статті є дослідження формування витрат, які виникають у результаті інноваційної діяльності. **Завданням** є розгляд варіантів обліку зазначених витрат.

1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ВИТРАТ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

М. Туган-Барановський стверджував, що в основі спадів та підйомів національних економік закладений технічний потенціал засобів праці. Це свідчить про необхідність використання нового обладнання на підприємствах, проте, згідно даних Міжнародної фінансової корпорації, основні засоби української економіки фізично зношені в середньому більше, ніж на 60% і є морально застарілими більше ніж на 90%. Розвиток деревообробної промисловості, стримується значною зношеністю основних засобів та недостатністю власних коштів для їх модернізації та технічного переоснащення, що призводить до технічної та технологічної відсталості підприємств. Тому, з метою розвитку виробництва конкурентної продукції доцільно було б здійснити реконструкцію та модернізацію виробництв, використовувати нові технології, які розширювали б можливості в обробці деревини та виготовленні продукції з неї.

Перш, ніж вивчати формування витрат від здійснення інноваційної діяльності розглянемо, що ж таке інноваційна діяльність.

Згідно із Законом України «Про інноваційну діяльність» [6] **Інновація** – новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентно спроможні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери. Разом з тим, у Законі України [6] відсутні складові «організаційно-технічних рішень виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру», тобто витрат, які пов'язані з підвищенням якості продукції, подовженням експлуатаційних властивостей обладнання і т.д.

Інноваційна діяльність – діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентноспроможних товарів і послуг [6].

Інноваційна діяльність – це діяльність, спрямована на пошук можливостей інтенсифікації виробництва та задоволення суспільних потреб у конкурентноспроможних товарах і послугах завдяки використанню науково-технічного та інтелектуального потенціалу [2]. Оцінивши подані визначення, на нашу думку, інноваційну діяльність доцільно розглядати з двох позицій:

- розробка конкурентно спроможних товарів, послуг, яка передбачає виготовлення продукції (надання послуг) деревообробними підприємствами;
- використання результатів науково-технічних досліджень – це впровадження нових технологій, які поліпшать якість виробництва, розширять можливість обробки деревини та дозволять в майбутньому випускати конкурентно спроможну продукцію.

Суть інноваційної діяльності схематично наведено на рис. 1.

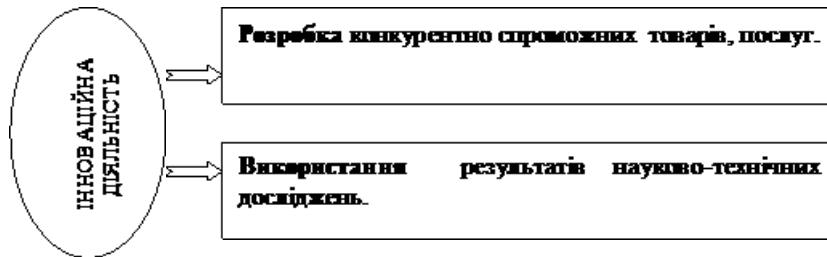

Рис. 1. Суть інноваційної діяльності

Інновації можуть здійснюватись за такими напрямками [5]:

1. Інноваційні програми капітального характеру, які здійснюються за рахунок капітальних вкладень у процесі інвестиційної діяльності, після введення в дію обліковують у складі основних засобів, інших матеріальних чи нематеріальних активів.

2. Інноваційні проекти, пов'язані з операційною діяльністю.

На нашу думку, для деревообробної промисловості найбільш сприятливим є перший напрям інновацій, а тому спираючись на визначення та вказані пропозиції інноваційну діяльність доцільно розглянути з позиції застосування (використання) деревообробними підприємствами результатів наукових досліджень, зокрема нових конкурентно спроможних технологій.

У процесі здійснення інноваційної діяльності підприємство несе певні витрати, які впливають на собівартість виготовленої продукції, а в подальшому відіграють важливу роль і при визначенні фінансових результатів. Крупка Я. пропонує три варіанти покриття таких витрат, два з яких – за рахунок капітальних джерел, третій – на поточні витрати:

- поліпшення інноваційного напрямку – на збільшення первісної вартості модернізованих об'єктів;
- поліпшення, що стосуються подовження (відновлення) строку корисної експлуатації, - на зменшення раніше нарахованого зносу;
- поліпшення, які не сприяють зростанню економічних вигод, - за рахунок поточних витрат операційної діяльності [5].

На основі проведеного дослідження, на нашу думку, можна виділити наступні особливості інноваційної діяльності, які впливають на формування витрат (рис. 2):

Запропонована модель інновацій, розглянута по відношенню до деревообробної промисловості [1]. Найбільш прийнятною для підприємств даної галузі є застосування інноваційної програми капітального характеру.

2 Джерела фінансування інноваційних програм

Інноваційні процеси тісно пов'язані з інвестуванням. Джерела фінансування даної системи наведено на рис. 3.

Практичний досвід розвинених країн свідчить про те, що одними із чинників, які впливають на розвиток інноваційного процесу є залучення іноземного капіталу та державне регулювання економіки. Проте, необхідно відзначити низький рівень державного регулювання економічних процесів нашої країни та

її незначну інвестиційну привабливість, яку спричиняють нестабільна політична ситуація, корупція та недосконалість законодавства.

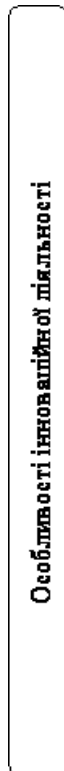

Рис. 2 Вплив деяких особливостей інноваційної діяльності на формування витрат деревообробних підприємств

Інвестиційно-інноваційні процеси здійснюються, як правило за рахунок залучених коштів (кредити банків), коштів підприємств, які здійснюють інвестиції в роботу підприємства, власних коштів підприємства (амортизація та прибуток). На багатьох підприємствах прибуток не можна вважати «повноцінним» джерелом фінансування нових технологій. Причиною цього є те, що існуюча система оподаткування не дає можливості для їх реалізації.

До заходів, здатних збільшити залучення інвестиції та сприяти розвитку інноваційного процесу можна віднести, наприклад створення пільгових умов для використання власних коштів підприємства, а також з цією метою стимулювати комерційні банки, які не поспішають кредитувати інноваційний процес, оскільки витрати, понесені при запровадженні нововведень почнуть окупуватися значно пізніше. А з бюджету можуть передбачатися лише витрати на відшкодування відсотків за кредит, отриманий для впровадження новітніх технологій [7].

Також доцільно було б ширше використовувати інвестиційний податковий кредит, метою якого є збільшення фінансових ресурсів суб'єкта підприємницької діяльності для здійснення інноваційних програм, оновлення основних засобів.

Фінансування інноваційних програм може здійснюватись також за рахунок реінвестування дивідендів учасників та власних коштів підприємства, до яких можна віднести амортизацію та прибуток. Доречно було б створювати цільові резерви з метою подальшого фінансування інноваційних програм, які б обліковувались на рахунку 47 «Забезпечення майбутніх витрат і платежів» зокрема на субрахунку 474 «Забезпечення інших витрат і платежів» з відкриттям відповідних аналітичних рахунків третього порядку, наприклад 4741-«Інноваційний фонд», який буде кредитуватися при створенні даного фонду в кореспонденції з рахунками 67 «Розрахунки з учасниками», 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут» та ін.

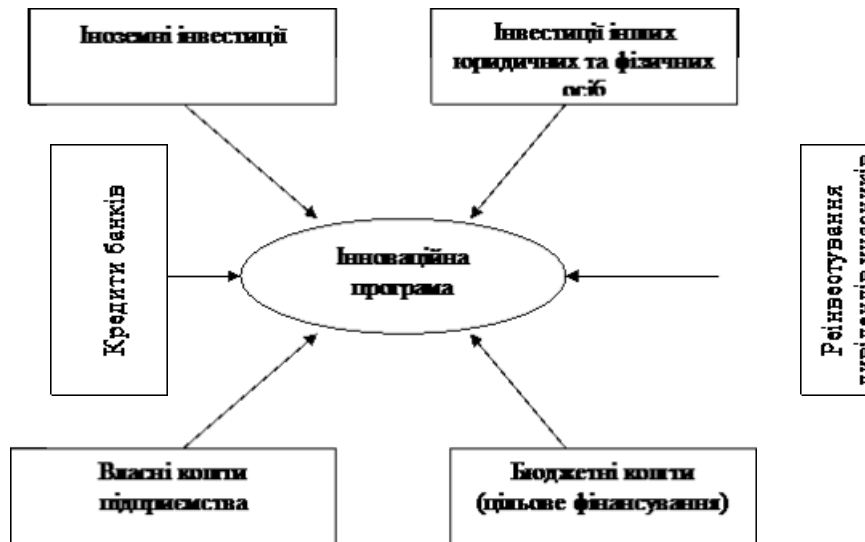

Рис. 3. Джерела фінансування інноваційних програм

Схематично на рахунках бухгалтерського обліку вказані операції пропонується відображати наступною кореспонденцією (рис. 4)

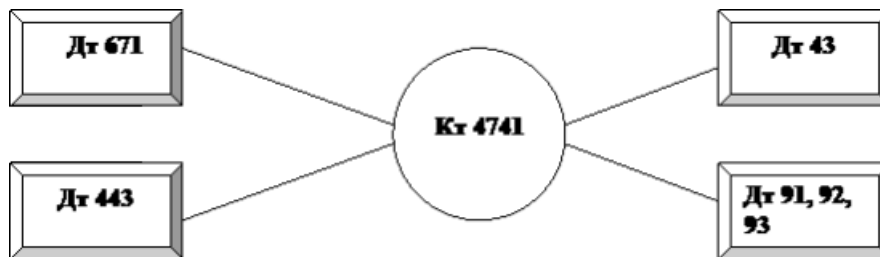

Рис. 4. Порядок відображення на рахунках бухгалтерського обліку формування інноваційного фонду

Зазначені моменти повинні обов'язково знайти своє відображення в наказі про облікову політику.

Підсумовуючи сказане, необхідно зазначити, що при розгляді порядку формування резервів для забезпечення майбутніх витрат і платежів доцільно враховувати вимоги крім П(С)БО 11 «Зобов'язання» та П(С)БО 26 «Виплати працівникам» ще й П(С)БО 7 «Основні засоби» та П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» із зазначенням шляхів використання коштів інноваційного фонду.

ВИСНОВКИ

1. Для підвищення рівня розвитку деревообробної промисловості необхідно здійснювати реконструкцію діючих деревообробних підприємств, з використанням спеціалізованого обладнання, автоматичних та напівавтоматичних ліній вітчизняного та зарубіжного виробництва. Впровадження інноваційних продуктів, в даному випадку, розглядається як основа економічного розвитку підприємства, яка надасть можливість підвищити конкурентноздатність продукції деревообробних підприємств.

2. З метою подальшого фінансування інноваційних програм, доречно створювати цільові резерви які б обліковувались на рахунку 47 «Забезпечення майбутніх витрат і платежів» зокрема на субрахунку 474 «Забезпечення інших витрат і платежів» з відкриттям відповідних аналітичних рахунків третього порядку, наприклад 4741-«Інноваційний фонд».

3. Національні стандарти бухгалтерського обліку не дають чітких вимог до деяких аспектів облікової політики та конкретного їх застосування, тому підприємство повинно самостійно розробити таку облікову політику, яка б уточнювала моменти визнання витрат інноваційної діяльності та регулювала б повноту висвітлення інформації, яка наводиться у фінансовій звітності, адже в звітності повинна відобразитися повна та достовірна інформація.

Інноваційний напрям діяльності підприємств є багатограним, а тому залишаються актуальними питаннями висвітлення порядку формування витрат інноваційної діяльності підприємств, відображення їх в обліку та розробка управлінських форм звітності.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гуріна Н.В. Інноваційний аспект формування витрат підприємств // Фінансова сфера та її роль у зростанні конкурентних переваг національних економік: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, Ірпінь-2009, 12-13 березня, 2009 р.: тези доповідей. – Ірпінь: Національний університет ДПС України, 2009. С. 594-597
2. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. Фінансово-економічний словник. – К.: Знання, 2007. С.227
3. Кантаєва О. Напрями розвитку методики бухгалтерського обліку інноваційної діяльності підприємства // Бухгалтерський облік і аудит №5, 2008. С.18-88
4. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент: Навч. посібник.-К.: КНЕУ, 2003.-С.5
5. Крупка Я. Варіанти обліку інноваційних процесів на підприємстві // Бухгалтерський облік і аудит №5, 2006. С.11-18
6. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. №40-IV зі змінами і допов.
7. Солдатенко В. Шлях до зростання економіки України – створення інвестиційно інноваційної моделі // Вісник податкової служби України № 40 (467) жовтень 2007 р.- С. 49-55

[Гуріна Наталія Валеріївна](#), ст. викладач кафедри бухгалтерського обліку Національного університету ДПС України